

ХАНТЫ ЯСАҢ

6 октября 2016 года

№ 19 (3463)

www.khanty-yasang.ru

Основана 1 ноября 1957 года

Пирәш ёх емәһхәтл пида!

И. Самсонова верум хур

Лыпәт хойты тыдәш 30-мит хәтәдн Людмила Калистратовна Зубакина 65 од постәс. Тәм апраң па савр-вавр ханты имие хәс од «Ханты ясаң» газетайн рәпитәс. Людмила Калистратовна шукшәты вер төсә тайдалә, хуят пәда лүв иши шеңк сәмәң! Сема питум хәтл пәты мүн лүвела ям вүща яснәт-китлүв, кәшиды-мәшды елды вәдты, нявремдәдн, хидыдәдн лавәдман ат тайды!

**Тәм
номерән
лұңтаты:**

5

Карелия мұвн
Петрозаводск
вошн
финно-угрәт
әктәшийдсәт

7

Полнавәт
кәртәң ханты
ими Е.П. Рычкова
вәлупсәд одаңән

8-9

Ёмвошн вой-хұд
велпәсәт ләшәтты
вәндтупсы вәс

11

Нярьёх кәртәң хә
М.В. Яркин лув
сәттәдә юкан
вер төд

12

Г.А. Кытманова
(Обатина) рәт
ёх 140 мулдас од
мир лекшитман
вәлдәт

Округт кәщайт мирхот

Лыпӑт хойты тылӑщ 30-мит хӑтлӑн округт кәщӑ лӑңкӑр хӑ Геннадий Бухтин мирхот пӑншӑс, щит пурайн 24 вер нух вантсы.

И вер – щит 2017-мит одн хӑтл мӑр нывремӑт тӑйты хотӑтн ӑңки-ащит сухуптӑты вер олаңӑн. Геннадий Бухтин лупӑс, сухуптӑты вер щиты тывл, щит муйкем арат щос ныврем хӑтл мӑр тӑйты хотн вӑл па муйкем арат пӑш дел. Мет ар вух сухуптӑты – щит, хӑн ныврем 12 щос арат хӑтл мӑр ныврем тӑйты хотн вӑл. Щирн, 8 па 10 щос мӑр вӑлдум ныврем пӑты еша

шимӑдшӑк сухуптӑты питды. «Щиты лӑңӑтсы, лӑдн ныврем хӑтл мӑр тӑйты хотн яма ат вӑс, яма ат дес, щит пурайн ӑңки-ащит тылӑщ вухӑн ищит нух лӑңӑтлӑйӑн, лӑдн щит вух округев луваттӑйн 10 процент аршӑка ӑн йис», – лупӑс Геннадий Бухтин.

2017-мит одн округев луваттӑйн ӑңки-ащит нывремӑт тӑйты хотн хӑтл пӑты 65 шойт вӑш

эвӑлт 212 шойт вӑнты сухуптӑты питлӑт. Районӑт муй вошӑт кәщайта итӑх мир пӑты щит сухуптӑты вух еша ая верты рӑхл.

Щит тумпий мирхотн ям ясӑт лупсӑт, хуты Россия Президент пирӑщ ӑх вантман тӑйты поступсы яма тӑды.

Социальной развитие департамент кәщӑ не Мария Краско лупӑс, хуты щит поступсы округев немасыя хӑт поступсы хӑват тӑды. «Тӑм одн итӑх мир нӑтупсӑт тӑты поступсӑта 4 миллион шойта аршӑк вух мӑсы, вухӑт тӑмиты таруптӑсыйт, щит атӑлт вӑнты пирӑщ ӑх па хоттел ӑх

вӑнты щира вӑдӑт па щит пӑты вухн сухуптӑдӑйт», – лупӑс Мария Краско.

Мирхотн щит верӑт вантман тӑйты хӑ, «Преобразование» немпи мӑшӑн ӑх тӑхи кәщӑ хӑ Станислав Кононенко вӑс. «Мӑң округевн Россия Президент поступсы яма тӑды. Нӑшайт вӑдӑт ки, ияха тӑңматлӑдӑв. Ин оса тӑхет ӑх арсыр социальной верӑт тӑты питсӑт. Мӑң лӑңхӑлӑв, лӑдн социальной нӑтупсӑт тӑты хотӑтн иса арсыр мосты пурмӑсӑт ат вӑсӑт», – лупӑс Станислав Кононенко.

Людмила СПИРЯКОВА

Аршӑк ныврем тӑм лӑңӑн рӑтыщӑс

Тӑм ванӑн Югра мӑв правительства хотн социальной верӑт тӑты департамент хушӑ шӑкӑщиты нывремӑт вантман тӑйты тӑхи кәщӑ лӑңкӑр не Елена Немчинова нывремӑт лӑң пурайн рӑтыщӑты верӑт вантман тӑйты ӑх пидӑ вӑйтӑнтӑлӑс. Мирхотн путӑртсы, муй щирн округевн вӑнты пушхӑт 2016-мит од лӑңӑн рӑтыщӑсӑт.

Кәщӑ неңев айкел тӑс, хуты тӑм лӑң мӑр Югра мӑвн вӑнты 72 шурӑс ныврем ямӑлды па рӑтыщӑты щир тӑйс. Щит 2015-мит од киньшӑ 4 шурӑс арат аршӑк вӑл.

Щит тумпийн тӑм одн округев луваттӑйн вошӑт, кӑртӑт пӑңӑлн лӑщӑтум рӑтыщӑты тӑхет, хӑтл мӑр нывремӑт вантман тӑйты рӑтыщӑты хӑрӑт, пӑршӑн хотӑт, рӑпитты па ипуляң рӑтыщӑты утӑт ищит ара йисӑт. Ияха лӑңӑтты ки, 580 рӑтыщӑты тӑхи рӑпитӑс. Мӑнум од киньшӑ 35 ута аршӑк.

Щит кӑтн тӑм одн «Нефтяник Самотлор» па «Газпромтрансгаз-Югорск» немпи ямӑлды па лекшитты хӑрӑн, атл-хӑтл нывремӑт пӑты рӑтыщӑты тӑхет, мӑта утӑт Сӑрханл

вош политехнической колледжӑн, Ӑмвош Югорской физико-математической лицейн па «Добрино» немпи мойӑ ӑх пӑты рӑтыщӑты тӑхет рӑпитсӑт.

Мӑң пушхиелӑв Россия хӑваттӑйн рӑтыщӑты ищит веритсӑт. Щит Крым, Башкортостан, Татарстан, Адыгея, Краснодарской, Ставропольской, Алтайской, Пермской, Свердловской, Курганской, Тюменской, Новосибирской, Челябинской, Тверской, Иркутской мӑвӑтн па па хон пелӑк Болгария мӑвн.

Мосл ястӑты, немхулты ӑн яңхты нывремӑт пидӑ ищит рӑпата тӑсы, ӑрӑшты хӑрӑтн, хотӑт пӑңӑлн пушхӑт пӑта сырсыр юнтутӑт па ӑрӑшты кӑсупсӑт версыйт.

Ирина ПОСЛОВСКАЯ

Тӑм ванӑн Ӑмвошн «Югра» немуп РИЦ хот йитн айкел хӑншты па ӑкӑтты хуятӑт округев хӑваттӑйн судебной пристав ӑх кәщӑ хӑ Олег Адольф пидӑ вӑйтӑнтӑлӑсӑт. Кәщӑ хӑев ӑкӑтшум хуята айкел верӑс, муй щирн тӑм од нивӑл тылӑщ мӑр Югра мӑвн судебной пристав ӑх рӑпитсӑт.

Мир вӑлупсы тӑңматман рӑпитлӑт

Тӑмхӑтл округев хӑваттӑйн 220 мултӑс шимӑщ ӑх рӑпитӑл. Олег Артурович ясӑт щирн, щит вера шимӑл. Вантӑ, тӑп тӑм од нивӑл тылӑщ мӑр дыв хушӑла 796 307 шурӑс арат вохты непек китсы, вух щирн лӑңӑтты ки, 75 миллиард вух питл. Мӑнум од киньшӑ 20 процента ара йис.

Мет ар вохты непек ӑңкет эвӑлт юхӑтл. Вантӑ, ар пелӑк ащет рӑт нывремлада нӑтты ӑн лӑңхӑлӑт. Щӑлта ГИБДД верӑт ищит ар. Итӑх машинайтн яңхты-мӑнты хӑннехӑ мосты пурайн штраф вух сухуптӑты хулт юремӑслӑ, мосӑн, па немӑн ӑн лӑңхӑл, щит пӑты судебной пристав ӑх дыват кӑншӑлӑт. Щит тумпийн хотӑт хошмӑлды, нуви тӑт вӑщитты, каврум па потум йиңк мӑты верӑт

пӑты ищит ар непекӑт тӑңматлӑйт.

Мосл ястӑты, интӑм судебной пристав ӑх йилуп щирн рӑпитты питлӑт. Машинайтн яңхты-мӑнты хӑннехӑ мосты пурайн вух ӑн сухуптӑл ки, лӑв непеклад хулт вӑдӑйт, щит пӑты ӑхӑдн яңхты щир лӑв вӑшл.

Щитумпийин интернет хӑватвохты непеккитты ищит рӑхл. Кӑт хӑтл мӑр тӑта рӑпитты хуятӑт юхды пишма лӑщӑтлӑт. Вантӑ, немасыя лӑщӑтум сайт хӑват вантты рӑхл, муй щирн хӑннехӑ лавӑрт сурт тӑңматды, хулта пишма китды па па верӑт олаңӑн уша павӑтты рӑхл. Щит сайт тӑта вӑйты мосл <http://r86.fssprus.ru/iss/ip>, рӑщ щирн «Банк данных исполнительных производств» ӑдыщӑды.

Ирина САМСОНОВА

Югра мўвевн нявремат рўтыщаты вер йилпатлды

Интәм Сўмәтвошн нявремат дўң мәр рўтыщаты вер олаңан мирхот мәнл. Щата кәща ёх путәртдәт, хутыса шуши мир культура, йис верәт давадман тайты, Югра мўвевн шуши мир рўтыщаты тәхет ямәлды па йилпатты.

Мирхотн этнографической рўтыщаты тәхет кәщайт дыв рәпатаед олаңан пу-

тәртдәт, «Сорни сэй» немпи рўтыщаты тәхийн вәйтантийдәт па нявремат рўтыщаты вер тўңматдәт.

Щата әктәшийлсәт нявремат рўтыщаты вер ләщәтты ёх, шуши мир

общинайң мир, хуйтәт рўтыщаты вер әхтыйн рәпитлдәт.

**«Пресс-центр
Правительства Югры»
непек хәнты ясаңа
тулмащәс
Надежда РАГИМОВА**

Мўвтед мирхот вәс

Карелия мўвн Петрозаводск вошн лыпәт хойты тыләщн 21-22-митн «Финно-угорский мир. Фокус Карелия» мўвтед вән мирхот верәнтсы.

Щи хәтләтн Карелия мўв 100 од емәңхәтд постәс. Тәм мирхота Удмуртия, Мордовия, Марий Эл, Коми республикайт, Ямало-Ненецкой па Ёмвош округнән, Тверской, Ленинградской, Московской тәхет па па мўвәт эвәдт мир юхтыйлдсәт. Щи артән «Финно-угорские национальные массмедиа: взгляд на регионы и этносы» вәйтәнтупсы ләщәтсы, хута айкеләт хәншты мир кәща ёх пида путәртты верәтсәт. Шуши мир хәншты верәт тәты тәхи кәща не Маргарита Лянге Карелия мўв ух хә

М. Лянге А. Худилайнен, А. Волин па В. Угрюмов пида путәртәд

Александр Худилайнен, связь па массовой коммуникацияйт Министр ләңкәр ики Алексей Волин, ясаң, литература па история институтн рәпитты не Светлана Нагурная, мўвтед финно-угрәт верәт ләщәтты па тәты хуят Татьяна Клеерова па айкеләт хәншты ёх оса тәхия вўянтум хә Николай Ишуткин

иньщәсәс, муй ширн арсыр ясәт па вәлупсәт тәм одн вәлдәт па муй щи пәты елды верты питды. Хәтл юпийн дыв хәдүм тәхийн рәпитсәт: рәтәсәңәтты непекәт, радива па телевидения хуят путәртты па ванлдәты ёх рәпата па финно-угрәт интернет. Тәм тәхетн кашәң хуят яма мәнты муй па тўңмәтты вердал олаңан путәртты веритәс.

«Периодика» тәхийн рәпитты ёх мўңева ай павәтсәт, муй ширн дыв и од мәр хәдүм ясаңан нявремат пәты дўңәтты непек есәлдәт. Щит, вантә, вепс, карел па финн ясәтн. Ай пушхәт пәты ләщәтты журналәт юхтум ёхн яма вантсыйт па хўв мәр ёшн кәтәлдсыйт. Тәм тәхийн ванкўтды арсыр дўңәтты непекәт есәлддыт.

Кимит хәтл айкеләт кәншты хуятәт Кинерма

па Ветлозеро кәртнәна тәсыйт. Олаң рәпитты хәрн дыв вантсәт па путәртсәт, муй ширн лавәрта газета хәнштәты верәт мәнләт. Щи пәты почта хуят шимл мир дўңәтты непекәт хәнштәдәт. Дыв щи тумпийн эвет па пухәт пида вәйтантийдсәт. Щи кўтн кимит тәхийн «Содружество финно-угорских журналистов» әктәщсәт. Юхтум хуятәт ванлдәсәт муй па альсәт арсыр рәпата верәт. Финно-угрәт немасыя газета тәйдәт, хута арсыр мўвәт олаңан ай павәтләт. Щи непекәтты пәты немасыя вудаң непек ләщәтты мосл, кашәң мўвн немасыя тәхет пўншты па щи унтасн айкеләт китты. Хәнты па вухәлэ стты непекнән кәща не Раиса Решетникова ай павтәс, муй ширн кәртәң әшколайтән «Юный корреспондент» проект рәпитты олңитәс. Щи унтасн нявремат кўтн тәс ясаң тайты хуят вәйтты па айкеләт хәншты хуятәт ванлдәты рәхл. Тәмәщ верәт ар од ләщәтты мосл.

Округ Правительства па кәща не Наталья Комарова унтасн увәс мир ям вәлупсы ширәт пәты йилдуп верәт тывләт.

**Раиса
РЕШЕТНИКОВА**

Карел ясаң хотн вәйтантийдсүв

Нявремәт вәндтәты па вертут верты не

Ларьякской ашкола-интернат 1980-мит одн пүншы. Щата мәшәң эвет па пухәт вәндтәйлдәт. Нижневартговской районән тәп ши кәртән щимәш хот вәд. Щата центральной нервной система мәшәт тайты ай ёх вәлдәт, дыв немасыя щиты вәндтәйлдәт, ләдн ёхәт дыведа кеншәк елды вәдты ат вәс. Общеобразовательной верәт тухәлпи лыв пурмәс верты вәндтәйлдәт, щит унтасн ашкола етшуптәтәд юпийн пухәт плотник-столяр хәя рәпитты кәс тайлдәт, эвет – ёнтәсты неңа йилдәт.

1998-мит одл вўш эвәлт ши хот национальной нем тайс, щит пәты нявремәт хәнты ясәң, вой-хўд ведпәсләты, сәк кәрәтты па ёнтәсты, пурмәс верты вәндтәйлдәт.

Ар од Ларьякской коррекционной ашкола-интернат хуши ольпән хурәт хәншты па ушәңа вәдтыя эвет-пухәт Елена Юрьевна Козлова вәндтәл. Ши верәт тумпи дўв олаң класс вўш эвәлт ихущәң класс вәнты дывед шуши мир пурмәсәт верты вәндтәл. Тәса рәпиттәл пәты ши не «Почётный работник общего образования РФ» немуп мевәд посн мәсы. Щәдтаарпўш пәмәщипа па ишәкты непекаәтн всероссийской па мўвтәл кәсупсәтн мийдәсы. Вәндтәты нявремәд иши арсыр ишәкты непекаәт кәсупсәтн па олимпиадайт хуши ёша павәтсәт.

Елена Козлова Оренбургской область Кувандык немуп вош эвәлт вәд. Дўв лупәс, ай пура вўш эвәлт ёнтәсты питәс. Аңкел па аңкаңкел иши щит яма верты хошсәңән. Ашкола юпийн Елена Юрьевна дизайнер неңа вәндтәйлдәт ләңхас, аңкелн торговый техникума мәнты партсы. Щитетшуптәл юпийн од мәр вух дўңәтты неңа рәпитәс. Ши рәпата сәмәда ән рәхәс па пурмәс верты неңа рәпитты питәс.

1995-мит одн Е. Козлова Ларьяк кәрта юхтәс, нумәс тайс и од мәр щата ёнтәсты неңа рәпитты, па иса щата вәдты хәшәс. Мет сыры коррекционной ашколайн пурмәсәт верты кружокән рәпитәс па нявремәт вой сух эвәлт пурмәс верты вәндтәс. Хән шуши мир пурмәсәт ёнтты щир яма уша павтәс, нәй, вўды сух, сәк па па утәт эвәлт ай ёх пида вертут верты питсәт. Щитәт тухәлпи дыв нўм мўв мир пурмәсәт иши верләт. Хәнты хәншет тумпи рўщәт па белорусәт тайты хәншет унтасн иши вертут верләт. Йилуп од па Рождество емәңхәтд питты едпийн ай хуятәт пида православной перна посәт, карәң пушхәт, аңәт-сәнәт па ләңханьшупәт верләт. «Нявремәт арсыр мирәт культура вәндтәты мосл. Щит пәты православной пасха емәңхәтда перна посәт верлүв, икем юх эвәлт шишкүрек пушхәт нюхрәл, нявремәт пида щитәт хурамтлүв. Тәм йитн гжель хурасуп аңәт, пасхальной пушхәт, шишкүрек ай пушхәт верты пиньшәсүв», – лупәс Елена Юрьевна.

Вантә, ашколайн рәпитты щира немасыя вәндтәйлдәт мосл. Щит пәты Е.Ю. Козлова Нижневартговской педагогической институт етшуптәс па пурмәс

Елена Козлова нявремәт пида

вертыя непеке холумтәс. Щит тумпи лўв нәдам арсыр тәхетн Юграйн, Москвайн па па вошәтн мет тәса вертут вертыя вәндтәйлдәт.

Е.Ю. Козлова:

– Мўң ашколаевн 50-кәм няврем вәндтәйлдәт. 2000-мит олаң питумн ашкола-интерната йилуп хот омәссы. Щата шеңкям, әнвәдәс, хутты щимәш ям хот вәд муй әнтә. Хәнәңкет-әщеттәп мўң хотәв олаңән уша верләт, дыв пакәндәт. Дыв ән вәдәл, хуты нявремәд тәта шеңкям хотн вәндтәйлды питл. Мет сыры, хән тыв йилдәт па ашкола шиваләдәт, вән ёх пида путәртләт, ши юпийн пәдты вудылдәт.

Мўң нявремлүв кўтәдн ләхсәңа вәлдәт, вәншәк эвет па пухәт ай нявремәта ванкўтды нәтләт. Итәх классәтн лыв ван рәт иты вәлдәт. Тәта ай ёх 11 од вәндтәйлдәт, итәх классәтн кәт няврем вәд, па утәтн – нивәдкәм-яңкәм. Сыры яртәң класс вәс. Ёхәт вант-

лүв, ши класс юпийн дыв худна тўңширәңа вәдты ән хошләт. Щит пәты кәшәйт пойксүв, ләдн дыв пәтәда яң па ихущәң класс ат пүншы. Ши юпийн колледжәта яңхум ай ёх кўтн ар хуят щәдсаты тыв юхи йилдәт.

Мет ар няврем тәта – щит хәнтәт. Рўщәт, украинцәт, гагаузәт, хәтанят па узбекәт иши вәлдәт. Арәл пеләк няврем хуши аңкилад-ащиләд эвәлт родительской правайт худт вўсыит. Итәх хуятәт нўша семьяйт эвәлт вәлдәт, па утәт – вўт кәртәт эвәлт. Щит психической мәшәт тайты нявремәт. Хән тәп ашколая эви-пух вўдүв, психолог, дефектолог па педагог нух дерамтләт, муй верты дўв кәс тайл? Ши юпийн дыведа щимәш урокәт верлүв, ләдн тәлаңашәка ат йисәт.

Кўш дыв юремәты щир тайлдәт, ишипә стихәт сора нумса павәтләт. Социально-бытовой ориентировка

(СБО) немуп урокән ай хуятат детут кавартты вэндыйлдят. Шит унтасн интум масленница емәнхәтла дыв саттәда блинәт палдәт. Ашколаев етшуптум Вова Уваров па лүв аңкел ар пүш мўңе-ва пәмашипа лупсәңән, хуты мўң унтасэвн лүв детут кавартты вәндәс.

Нявремәт вәндтәты тумпи ма па хуятат пурмәс верты вәндтә-лум Нижневартовск па районэв кәртәт хуши. Ипүш Ёмвош округән вәдты ашкола кәщайт юхтыйдсәт, дыв пәтәда иши мастер-класс верәнтсум.

Икем Андрей Николаевич Козлов иши мўң ашколаевн рәпитл, лүв пурмәс верты хәя вәд па яма арийд. Сыры лүв ар ол леккар хәя Ларьякской пәд-ницайн рәпитәс. Әхәт Нижнетагильской пединститут етшуптәс па иши ашколайн рәпитты питәс. Лүв пидада ияха курсәтән вәндыйлдыт яңхләмн, вәтшә мастер-классәт вердамн.

Икем – вой-хүд вед-пәсләты хуят, шит пәты тәдсаты па мўва касәдты иса аң дәңхал. Минемна тәта вәдты ям. И вер тәп атум – лүңән шеңк ар педңа. Нумәс павәтсамн тәта едды вәдты, шит пәты йилуп хот омәсдамн. Кәт хиды тәйдаман па мўңева дәщкам хот мосд. Интум путәр сащд, неш ашколаев ләп тәхәрды. Вантә, щәта няврем шимд. Ши вер ропәхн Нялино хуши щимәщ хот ләп тәхәрсы. Ма нявремәт вәндтәты тухәдпи немхута рәпитты аң дәңхалум. Хотэв ки тәхәрды, ишипа икем пида тәдсаты па мўва аң касәддамн.

Реональда
ОЛЬЗИНА

Дагомыс тәхийн лыпәт хойты тыләщ 26-мит хәтл вүш эвәлт васы мәнты тыләщ 2-мит хәтл вәнты «Вся Россия – 2016» Россия мўвтел журналистат XX-мит мирхот мәнәс.

Тыв ши тумпийн па хон мўвәт эвәлт әх иши юхтыйдсәт, шит Финляндия, Индия, Франция, Болгария, Афганистан, ЮНЕСКО мўвтел айкеләт әкәтты тәхи, ОБСЕ әх. Югра мўв айкеләт верты әх тәм хәрн иши проектәт вәндтәсәт. «Югра» вәндтәты па путәртты тәхийн рәпитты не Ольга Лазарева юхтум мира аляс «Год детства в Югре и на «Югре», ши тумпийн па «Юнкоры Югры» немпи проект. Сәма мет рәхәс «Бессмертный полк глазами детей» дәщәтум ут. Айкеләт хәншты әх сем йиңка йисәт, вантә, шит шеңк давәрт кашәң хуята. Ольга Михайловна лупәс: «Мўң веритсүв кашәң сәма луңты».

«Новости Югры» газета кәщә хә Владимир Меркушев интернет йилуп верәт оләңән ай павтәс. Ши тумпийн округн вәдты мира арсыр верәт оләңән хәншләт.

«Сургутинформности» тәхи «Кашәң хуят веритәл» немпи ут вәндтәләт па шит хәннехәя шеңк вән унтас тәл. Щәта рәпитты не Светлана Стебенькова кәши-мәш тайты нявремәт оләңән кина вәндтәс. Дыведа тынәң пуртәнәт мосдәт. Ши кина юпийн Крым мўв эвәлт вәдты ими тәмәщ верәт дәщәтты па нәтты хуятәта вән пәмашипа ясәңәт лупәс.

Рәт ясәңән етты непекңән «Хәнты ясәң» па «Луима сәрипос» округ луваттыйн вәдты ашколайтән иши «Юный корреспондент» верәта вуянтсәт. Вантә, ши

Айкел хәншты әх Дагомыс мўва яңхсәт

«Уватские известия» кәщә хә В.П. Пospelов
Р. Решетникова пида

Маргарита Лянге Югра мўв айкеләт дәщәтты әх пида

унтасн нявремәт күтн айкеләт кәншты па хәншты әх енумләт. Ашкола хуши рәпитты хуятат па айкеләт хәншты әх шуши мир рәт ясәң, йис вәлупсы нух алумләт. Щиты айдат әх едды веритләт ратива, газета тәхетн рәпитты па вән унтас тәты.

«Югория» хотн рәпитты әх «Телевизионная служба безопасности» вердәщәтләт. Щәта айкел верты хә Евгений Оглоблинястәс: «Дыв атум айкеләт эвәлт йира мәнсәт. Интәм дыв ям верәт оләңән вәндтәләт па шит иньщәсләт вәты хуятат эвәлт».

Мосд лупты па и вер оләңән, шит «Вүща вәдаты, Нефтеюганск вош әх» есәдты непек оләңән. Щәта рәпитты не Ольга Косевских ай павтәс, муй щирн дыв

«Безграничный день» проект дәщәтләт. Газета лопсәтн хәншләт, муй щирн кәши-мәш тайты нявремәт вәдләт, муй ям вера дыв күншемәдәт. Тәм утәт Югра нявремәт пәты постум ода пуштәсыйт.

Округ эвәлт яңхум әх Тюмень мўв, Саха, Татарстан, Крым па тәхет ям верәт әмәщдәсәт.

Ши рәпата күтн Югра мўв журналистат па кәщә әх оса тәхи айкеләт дәщәтты әх ух хә Всеволод Богданов пида вәйтәнтийдсәт па путәртсәт, муй щирн дыв едды инумәсн па иөрн рәпитты питләт. Шит пәты дыведа вәйтәнтийдты па ияха арсыр верәт дәщәтты мосд.

Раиса
РЕШЕТНИКОВА

«Ханты ясаң» непек мет олаң кәща хә

Мўң «Ханты ясаң» газетаев 60-мит тәда йиты вўраңан, мәта ут 2017-мит одн постаты питлўв, тәм номер вўш эвәлт тәта рәпитум па тыв хәншум хуятат олаңан хәншты питлўв. Тәмхәтл нын Григорий Дмитриевич Лазарев олаңан лўнәтты веритләты.

Григорий Лазарев – ханты ясаңан етты «Ленин пәнт хўват» газета мет олаң редактор хәя вәс. Лўв 1917-мит одн Сўмәтвош (ин Манстәр) район Вән Аңклум кәртән, вой-хўд велпәсләты ханты хә хоттел ех хуши сема питәс. Ая вәдмалн ащеда рыпакләты па вой велпәсләты нәтәс. 1933-мит одн Григорий Остяко-Вогульской педучилищайн вәндтәйлды олңитәс. Ши оләт олаңан лўв эхәт хәншәс: «Мет олаңан ма Ёмвош 1932-мит одн шиваләсем, хән Тәпәд вош эвәлт педучилищайн вәндтәйлды увәс нявремәт Самаровая (ин Ёмвоша) тәсәйт. Па тәта Ханты-Мансийское педагогическое училище пўншы. Ши пурайн хотәт сора омәссыит. 1932-мит одн лыпәт хойты тыләщн училищаев тәп омәсты олңитсы па йилдуп одн мўң щәта вәндтәйлды питсўв. Олаңмит йитн айдат ех вәлты па ләты хот йитәт вәсәт, кимит йитн па мўң вәндтәйлдсўв».

1938-мит одн педучилища етшуптумад юпийн Г.Д. Лазарев начальной әшкола кәща хәя вәс. 1939-1941-мит олән лўв округ газета «Остяко-Вогульская правда» хуша ханты ясаңан есәлты лопәс редактора вәс.

Вудаң Отечественной далъ олңитумн Григорий Дмитриевич 1941-мит одн ай тәхет потты тыләщ 15-митн далә тәсы. Щәта лўв 83 гвардейской минамәтной полк хуша даләсәс. Сталинград вош эвәлт па Чехословакия мўв Прага вош вәнты далъ хәрәт хўват мәнәс. Щит пәта «Орден Красной звезды», «Орден Отечественной войны II степени» па «За оборону Сталинграда», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне» мевд посәтн мойләсы.

1947-мит одн лўв Свердловск воша партийной әшкола вәндтәйлды мәнәс.

Новомир Патрикеев Григорий Лазаревә мевд пос мойлә

Г.Д. Лазарев

«Ленин пәнт хўват» газета мет олаң номер

Щәлта Ларьякской (интәм Нижневартовской район) «Стахановец» немпи газетайн редактора павәтсы. 1950-мит одн Ларьякской КПСС райкомн рәпитәс. Ши юпийн 1952-мит ол вўш эвәлт 1954-мит ол вәнты Сургутской КПСС райком секретаря вәс.

1954-мит одн лыпәт хойты тыләщ 28-митн Г. Лазарев «Сталинская трибуна» газетайн редактор дәңкәр хәя павәтсы, 1956-мит одн лўв ши газета редактора йис.

Ши олән Григорий Дмитриевич ханты ясаңан газета верты пәта рәпата тәты олңитәс па 1957-мит одн ай тәхет потты тыләщн олаңмит хәтлән лўв «Ленин пәнт хўват» газета ух редактора павәтсы. Ши пурайн мўң газетаев «Ленинская правда» редакция хуши лунман вәс. Ол-

нәлн муй рўщ газетайн хәншысы, щит ханты ясаңа тулмащтәсы па «Ленин пәнт хўват» непекн есәлсы. Мулды арат ол мәнәс, газетайн рәпитты хуятат айкеләт хәншты яма вәндтәйлдсәт па нумәс версәт атәлта непек есәлты. Лўв саттәла хәннехуятат олаңан айт әкәтты па юкан айкеләт щив хәншты питсәт.

Г. Лазарев газетая айкеләт хәншты тумпийн рўщ па хәнты ясаңан стихәт па путраң киникайт хәншәс. Хута па лўв ән рәпитәс, иса нумсәл, әрл, щомл ши вера мәслә. Григорий Дмитриевич рәпата педә шеңк сәмәң вәс, иса лўвела партум верәт, лўв мосты арән тәса верәнтсәлә. Лўв ям нумәсн, вешкәта мир пида рәпитәс. Г.Д. Лазарев вәлупсы пәнт олаңан мўң иса нәмты питлўв.

Надежда ВАХ

Вэндат ёх ар нётупсы вантлэйт

Лыпэйт хойты тылэщ 22-митн пирэщ ёх верэйт вантты координационной совет хуятэйт мирхот вэс.

Социальной верэйт тэты департаментэйн рэпитты не Тереза Понамарёва лупэс, округевн дыв саттэла вер тэты ёх ищи пирэщ ханнехуятэита нётлэйт, щит пэты дыв субсидия вухн мадыйт.

Мосд лупты, 2015-мит од вўш эвэлт Югра немасыя реестр хуца ханшман вэл, муйсэр дыв саттэла вер тайты ёх социальной нётупсэт тэлэйт. Сыры 16 тэхис вэс, ин 62 тэхия йис.

Ши верн дыв саттэла вер тайты хуятэита фонд кэщайт нётлэйт, немасыя вэндатэты хэ-рэт лэщэйтлэйт.

Тэм одн округ бюджет эвэлт дыв саттэла вер тайты ёх пирэщ иметикета нётты пэты 71 миллион шойт вух есэлды. Йилуп 2017-мит одншивера 242 миллион шойт вух мады. Щиты Югра мўевн Россия мўв хон ики поступсы тэды, щата ханшман, хуты 15 процент арат

вер дыв саттэла вер тайты ёх тэты мосд. Ши поступсы хўват пирэщ ханнехуятэйт пэты немасыя такси рэпитэл, ши ёх юдн 396 пирэщ хуят вантман тайлэйт. 2017-мит одн 19 щимэщ тэхис ёх юдн 1258 пирэщ хуят вантман тайты пилэйт.

Югра мўевн немасыя сертификат непекэйт вэллэйт, ши ут хўват пирэщ мэщэщ хуятэйт вантман тайлэйт па «Резиденция для пожилых» хотн вэлты пэты вух сухуптэлэйт. Ши вер Югра мўевн тэняд од вўш эвэлт

рэпитл. Вэна ювум ёх пэты немасыя олаңмит пансионат Югорск вошн пўншы. Щата 11 нуры вэл, хута пирэщ мэщэщ ханнехуятэйт вэлты веритлэйт. Тэм од шэп округевн вэлты щимэщ пансионатэйтн 15 хуят вэс. Тэм одн округ бюджет эвэлт ши вера 1,7 миллион шойт вух мәнэс.

2012-мит од вўш эвэлт Югра мўевн 400 хоттел ёх пирэщ хуятэйт юхи вэлты вўсэйт. Ши рэпата тўвум ханнехуятэита 9868 шойт вух сухуптэлэйт.

Людмила СПИРЯКОВА

Вух лўнэйтты, ариты, хот войт енмэлэты иса хошл

Вэндата ювум хуятэйт емэңхэтл пэты ма нынана лэңхалум Нуви сэңхум район Поднавэйт кэртэйн вэлты ханты имие олаңэйн ханшты. Щит Елизавета Петровна Рычкова, эви опраш немд Пендахова вэс.

Лўв Пендаховэйт ар хоттел ёхн 1952-мит од вэйт дор тылэщн Мушам кэрт пўнэлн хўд велпэслэты тэхийн сема пилэс. Аңкел – Анастасия Яковлевна, 1916-мит одн сема пилэс. Сырыя лўв па ики тайс, тэп вулаң далэ хэрн пилэс ухл пунсэлэ. Кимит икел аппендицит мэш эвэлт антэма йис. Ши юпийн лўв Пётр Гаврилович Пендахов пилэ вэлты-холты пилэс. Йилуп хоттел ёхн Елизавета эвие сема ши пилэс. Пётр Гаврилович 1888-мит одн вэс. Вулаң далэ пурэйн лўв тарма рэпитэс. Ши тумпийн колхоз кэщая вэс. Олаң имел ищи антэма йис. Эхэт лўв Анастасия Яковлевна имия тэслэ. Тэм катэңн сыры хоттел ёх хуци ищи нявремэйт тайсэңэйн. Щит пэты ияха лўнэйтты ки, Пендаховэйт кэтхушэңэйн няврем енмэлэсэңэйн.

Ашкола вўша ювмадн Лиза

Л.П. Рычкова (Пендахова)

эвие па нявремэйт иты Поднавэйт кэрта тэсы. Тата лўв нивэл класс вэнтэ вэлтылэс. Ханты имие ясэйт ширн, ашколайн лўвела шэңк лавэрт вэс. Вантэ, ши йисн рэт ясэңэйн путэртты, ханты лэмэйтсухн яңхты аң есэлды. Вўт кэртэйтн енмум нявремэйт уша павэйтты аң веритсэйт, муй пэты вэндатэты ёх дывэйт дывэйтлэйт?

Ашкола етшуптумал юпийн айлэт Елизавета эвие Тэпэл воша вух лўнэйтты хуятэйт вэлтылэйт мәнэс. Щит юпийн колхоз эвэлт

лўв елды Анапа воша вэлтылэйт китсы. Хэлум од мэр ханты эвие вэн вошн щорэс пўнэлн вэс. Щалта 1974-мит одн рэт кэртэла керлэс. Ши пура вўш эвэлт рўтыщэты пура вэнтэ Елизавета Петровна колхозн вух лўнэйтты неңа рэпитэс.

1976-мит одн икия мәнэс, йилуп хоттел ёхн хэлум пух: Пётр, Олег па Владимир сема пилэс. Интэм пухэт аңкиел пилэ вэллэйт.

Елизавета Петровна ариты па якты вер сэмэна тайл. Кэртэң мир ясэйт ширн, лўв ши мурт хурамэң тур сый тайл. Юхды олаңн сыр-сыр емэңхэтлэйтн, якты хэрэйтн мир ещэлт арийс па якэс. Ши тумпийн округевн хўватэйтн арсыр вэйтэнтупсэта, якты хотэта яңхэс.

Каркам ханты имие антэ тэп вух лўнэйтты яма хошэс, якты па ариты вер сэмэна тайс – лўв ар хоттел вой енмэлэсэс. Щит пэрщэйт, вэсэйт, щискурэкайт, мисэйт, ошэйт па довайт. Тэмхэтл лўв ищи хор мис тайл. Вэндата ювум ими лэңхал, тэм хор войне миса пелэйтты. Ши тумпийн Елизавета Петровна ампэйт мосман тайл, лўв хотл нял ампан лавэлды.

Пирэца ювум ёх емэңхэтл вўраңэйн Елизавета Петровна вўща ясэйт китлўв! Кэшилэ-мэшлы елды вэлты, нявремэлаңн лавэламан, мосман па сэмэна ат тайлы.

Ирина САМСОНОВА

Сєсы Әш

Хўв йистелән ханты икет тәса вой-хўд велпәсләты хошсәт. Щи кеша немасыя арсыр велпәсәт вәсәт. Щәлта тәмиты сўса йиты пурайн хә әх хәра вәнтыты щи мәнләт. Йис вўш эвәлт ханты мир вәдупсийн әхләт, сесәт, ошәт па па вой павәтты митрайт хәшсәт. Щимәш пурмәсәт айлат әх нәмман тәйтәл кеша ин щи вой велпәсәт верты щирәт нух лыднуптәдыт. Йис икет иса вән вальщами хәрәт тәйилсәт. Щәта дыв арсыр хә пурмәсәт щи вонхийлсәт.

Сєсы әш хуца тәмаш кәрт тывәс

Нурум версәт

Лыпәт хойты тыдәш 26-мит па 30-мит хәтләтн Ёмвошн вой-хўд велпәс ләшәтты вер «Торум Маа» немпи йис пурмәсәт шавиты тәхийн мәнәс. Тыв Сўмәтвош район Хурумпауль эвәлт Рудольф Васильевич Меров, Нуви сәңхум район Касумкәрт эвәлт Павел Михайлович Тользин, Ёмвош эвәлт Юрий Григорьевич Кондин пухнәл Григорий, Михаил пида па щитумпи Кўнавәт хәнтәт эвәлт вәлты хә Валерий Михайлович Шульгин юхәтсәт.

«Торум Маа» немпи

йис пурмәсәт шавиты тәхийн рәпитты ики **Вячеслав Кондин** тәм вәйтәнтупсы оләңән путәртәс:

– Ма ащем вой-хўд велпәсләты вер тәйл. Щи вера мўңты па вәндтәслә. Ая вәдмемн ванкўтды ащемн Нуви сәңхум района Соусланы кәрта тәтьдийлсаям. Щи вўш эвәлт арсыр хә велпәс пурмәсәт ванән тәйләләм. Щәлта ма «Торум Маа» немпи йис пурмәсәт шавиты тәхийн яң ол мәр рәпитлүм. Оләң тыв вўянтмемн тәрмәш хә хуятәт велпәс пәнт вәндтуман ән вәс. Ма ләңхасум вера вәндтәты, муй иты икет хәрн вой велпәсләдәт. Вәнтыты хә хуятәт яңхтәлн муй верләт? Муй иты вой кәншләт? Ики хуятәт вәнта мәнтәлн иса хуты хән велпәсләл. Лўв ищи арсыр войта сесәт, дыс па ош омәсл, хәр хот пелкәт верәл. Щиты вой-хўд велпәсләты хә әх әш сыры оләтн тәта ушәң әнтәм вәс. 2006-мит одн мўң йис велпәсәт верты хошты икет тыв Югра мўв луват эвәлт әкәтсәлўв. Дыв щирн Сўмәтвош, Нуви сәңхум вош, Нижневартговской, Кондинской, Советской па Октябрьской районәт эвәлт юхәтсәт па арсыр пурмәсәт версәт. Әхәт 2011-мит одн тәса

Велпәс хә ай павәрт хот омәсләт

Р.В. Меров воңханд

Ю.Г. Кондин сэвранд

верантты ёх па актә-шийдсәт. Ши юпийн мўң йис мир ведпәсәт олаңан непек хәншсүв. Щадта 2015-мит одн тәса воңхесты хә хуятәт па ипұш тыв юхтыйдсәт. Щирн ин мўң тәта нядмит пұш актәшсүв. Хәнты па вухаль мир шеңк тәса хошдәт вой ведпәсәт верты. Ши пәта тәм митрайт па хуятәта альты мосл. Ин тәта яң мултас арсыр ведпәс вермән вәд. Щит сүсн хәрн хә ёх яңхтәдн ходыйлды хот пелкел. Щадта лүк, вухсар па па войта сесәт тәта верман вәлдәт. Тәм өшевн шуши мир арсыр вой ведпәсәт и хонәңан омәсдәт. Вантә, вухальт па хәнтәт ихурасуп сесәт тайләт. Щадта тәм пурмәслүв вермевн ма ши вантлүм, хуят сыры етшәс ки, имухты ихәйда нәтл. Щиты уша йис, мўң нюр ихурасуп ведпәсәт тайлдүв. Тәта муй хот, муй сесы хуят верәс ки, немл нух хәншман вәд. Щирн йис пурмәсәт вантыйлды ёх ши вәдәл, мата мўв эвәдт верантты ики муй ләшәтәс.

«Торум Маа» немпи йис пурмәсәт шавиты тәхийн рәпитты хә **Анатолий Брусницин** лупәс:

А. Брусницин айлат ёха путәртәд

– Ма Конда мўвн снумсум. Ая вәдмемн нәмдем, муй иты рәтнадам вой ведпәс пәнта яңхийдсәт. Мәнема шеңк әмәш ин арсыр сесәт, хотәт верты. Щадта Ёмвош учебной комбинат хуца нявремәт вәндтәты ики Файс Вячеславович Аджәев эвет па пухәт пида тыв юхтыйд. Тәм айлат ёх «Охотник и рыболов» немпитәхийн вәндтыйлдәт. Ши пәта дыведа шеңк әмәш мўң йис мирев вәлупсы. Дыв вәндтәдәт, муй иты шуши мир ведпәсдыйдсәт. Ши пәта тәта нявремәт кашәң сесы, нурум

ямсыева вантсәд. Итәх пурайн дыв урокдәд «Торум Маа» музей хуца верантләдәд. Мўң айлат ёх пида ияха әхләт па нәләт нюхрыйдсүв. Ард пеләк няврем тәп тәта кеши па даюм пида катдәсийлды вәндсәт. Мўң дыведа путәртлүв, муй иты шуши мирәт вой ведпәс пәнта яңхийдсәт.

Мосл лупты, ин тәм пұш верантты ёх әкмийдмәдн иши ар пурмәс версәт. Дыв вет хәтд мәр вәнтыты ай павәрт хот омәсәт. Ши хотәд дыпи яма ләшәтсәт. Вантә, вой ведпәс хуят амп па тайл.

Ши пәта тәса воңхесты икет павәрт эвәдт ай ампхотые версәт. Щадта немасыя хәрн холты нурум па ши илпийн пұт юхәң ратхәр, тұтьюхи пай. Хәрн яңхтыйн детут шавиты ай лупас омәсәт. Күрәң вой па вәнт вұды павәтты ошәт ләшәтсәт. Вухсар, дошек катәдты утәт, васыпилтверсәт. Тәмәш әмәш ведпәс пурмәсәт ләшәтты вер «Торум Маа» немпи йис пурмәсәт шавиты тәхийн рәпитты ёх па хәнты айлат ики Вячеслав Кондин верантсәт.

Ульяна МОЛДАНОВА

Ным Няръёх кэртән йис верәт вәлдәт

Л.А. Торохова

Л. Спирякова верум хур

Ным Няръёх кэрта яңхмемн ма культура хот кәща не Людмила Торохова пида вәйтаныйдсум па путәртсум.

– Людмила Александровна, еша нын культура хотән олаңан путәрта.

– Ным Няръёх кэртән мет сыры 1949-мит одн Ас хәдты тыләш 1-мит хәтлән культура хот пүншы. Манстәр район архив эвәлт уша йис, хуты тәта мет сыры киникайт лүнәтты хот вәс, елды кэртән культура хота версы.

Тәм йилуп кирмәш хота 2002-мит одн лүңсүв, тәм хотэв пәта ар вух ән сухуптәлүв. Чемаши кәрт кўлуп әх пида мўң хуцева 9 хуят рәпитәл: 6 хуят – мўң хуцева па 3 хуят – Чемаши хуца. Мўң иешн-икўрн рәпитлүв. Мўң хуцева якты-ариты әх пәты дәмәтсух әнтты ими вәл.

Арсыр ширн рәпитлүв, әрәшты, нумсәң па мўв-йиңк лавәлты кәсупсәт ләшәтйилдүв. Кэртән мир эвәлт инышәслүв, муй дыв вантты дәнхаләт.

Тәм одн Ным Няръёх – 390 ол, Чемаши кәрт – 260 ол постәсы, ширн

кәт лапәт ар вер версүв, ар ентхот альсүв.

– Нын хуцана ариты-якты тәхет вәлдәт?

– Әнтә, щимәш тәхи әнтәм, тәп кәт тәхи вәл, хута эветсәкэвәлтарсыр хурамәң турлопсәт верләт. Ма нявремәт нарасьохән юнтты вәндтәлдам. Нявремәт пида «Сангквылтап», «Нувиwды», «Живущие по солнцу» емәңхәтләта яңхсүв па олаңмит тәхет вўсүв. Щи тумпи арсыр емәңхәтләтн нарассүв. Иям пух Александр Салмин ин елды Сәрханл вошн вәндтйил, лүв ищи емәңхәтләтн нарасьохән юнтәл. Олимпиада пурайн Сочи вошн волонтерә рәпитәс. И хур шиваләсум, хута округ губернатор не Наталья Комарова вантәл, муй ширн лүв нарасьохн юнтәл. Мўң нявремлүв арсыр Россия мўвтел кәсупсәтн кәсләт па нух питләт.

Россия мўв емәңхәтләт постәлүв, шу-

ши мир Вурңа хәтл ләшәтлүв, Игрим воша Вурңа хәтлә яңхлүв па щәта яклүв, арилүв, нараслүв. Игрим вошәң ариты-якты әх ищи мўң хуцева юхтйилдәт. Хўд вәлпәсләты әх емәңхәтл яма ләшәтлүв, тәм лўнән щит Нягань вошн шуши мир хотн ләшәтсы, мўң ищи щив вохсыюв.

Вудәң Победа хәтл постәлүв, кэртән рә-питты тәхет әх шеңк яма ләшәтты нәтләт. Ашкола дөтутәт кавәртты әх солтат дант кавәртләт. Физкультура урок тәты хә кэртән мир пәты арсыр кәсупсәт ләшәтәл. Стихәт хәншты кэртән хә Николай Урванцев тәм одн Победа хәтлә «Солдатская пилотка» стих хәншәс па лўнтәс. Кашәң емәңхәтл ариты-якты ентхотәт альдүв, арсыр ванлтупсәт верлүв. Юхи хәшум оләтн Чемаши кэртән Нохәр юх хәтл постәлы, мўң ищи щив яңхлүв.

Йилуп 2017-мит одн вухәл мир писатель Юван Шесталов шәңәт 80 ол постәты питды, ширн мўң ищи вән емәңхәтл ләшәтлүв. Кашәң ол Шесталовской лўнтупсәт верлүв. Па ол мўң Манстәр районэв 80 ола йил, ширн ищи арсыр ентхот ванлтәты питлүв.

Мўң хуцева ванкўтлы Россия па па хон пеләк мўвәт эвәлт мойң әх юхтйилдәт.

– Рәпата муй тын сатты верләты?

– Арсыр верәт ләшәтлүв. Тәм ванән район комитет әх вәншәк тын верты партсәт. Тәп мўң кэртэв вән хән, мир тыләш мәр

ай вух еша холумтләт, пенсияйн рўтышәты ар әх тәйлүв, рәпатайды әх ищи вәлдәт. Сема питум емәңхәтләт, мой поры рўтышәты хәтләтн якты хәр ләшәтлүв. Тәм одн кәт вудәң сема питум хәтл па няврем сема питум хәтл, и мой поры версүв. Мой поры айлат кәтнән пәты версүв, дын мўң кэртэв эвәлт, тәп тәм ванән Кевавта касәлсәңн.

– Муйсәр нўшайт тәйләты?

– Йилуп культура хотэвн кина па ентхотәт вантты хот йит ай, щив тәп 50 хуят омәсты веритләт. Щит пәты итәх емәңхәтләт камн верәнтлүв.

Йилуп од постәты емәңхәтл ай нявремәта камн верты мосл.

Кашәң од шимәлшәк няврем шуши мир верәта вәндтйилды ләңхал. Мўң әңкет-әшет пида путәртлүв, хуты увәс мир верәт – щит таш, ширн елды тәты мосл.

– Людмила Александровна, нәң хута вәндтйилсән?

– Ёмвошн педучилищайн вәндтйилдмемн па «Октябрь» культура хота яңхсум. Щәта «Увәс тәрум тўт» якты хәр вәс, ма щәта нарасьохән нарасы вәндтйилсум. Щәлта 2001-мит одн Ёмвошн Дмитрий Агеев нарасьохән нарасы хәр ләшәтәс, ма ищи щив яңхсум. Елды Югорской государственной университет етшуптәсум. Нум Няръёх кэрта юхәт-мемн тәта культура хот кәщәя Светлана Астапович вәс. Ма нарасы хошлум, ширн кўлупа нявремәт вәндтәты вохсыюм. Щи пура вўш эвәлт тәта рәпитлүм.

**Л.А. Торохова пида
путәртәс
Людмила
ШУЛЬГИНА**

Юкан верат пүншты па тэты щир тайл

Манстәр район Нярьёх кертән дүв саттэда вер тайты хә Михаил Васильевич Яркин тәнял «Развитие бизнеса по туризму» вертэты олңитәс. Ши ут хұват хұд ведпәсләты па мойң ёха шуши мир вәлупсы алыты питәс. Шит пәты Михаил Васильевич кәсәс па 300 шурәс шойт грант вух ёша холумтәс.

Ши вух унтасн хұд потәлтәты вән карты хушап дәтәс, щаль, хуты тәм лұңән хұд ән ведпәсләсәт, вантә, елды немхуятнәндәтды. Манстәр район пәты – щит вән нұша, вантә, хұд ар вәл, тәп елды тыныты ән веритдәт. Юхи хәшум олән итәх хұд ведпәсләты па хұд эвәлт арсыр еплән дөтут верты тәхет ләп тәхәрсыйт. Немудт хуят хұд ән дәтәд, вантә, кашәң хуят дүв саттэда хұд ведпәсләд. Михаилд ясәң щирн, интәм дүв тәп дөты арат вел.

Иньщәссум, «Сибирская рыба» Сүмәтвош хұд комбинат пида рәпитәл муй әнтә? Юхды лупәс, хуты ән рәпитәл, дыв юкан хұд ведпәсләты ёх тайләт. Ши тәхи кәща дұң пурайн Сүмәтвош па Нуви сәңхум районнән хұд велды ёх пида кашашты непекән ёш посәт пунд. Елды лупәс:

– Ин ма атәлт рәпитлүм, сыры и рәпатнек

вәс, йира вүсем. «Лаңки» община кәща Андрей Маремьянин пида рәпитсум, мосты пурайн тыләщ вух ән сухуптәс, мәнема налог вух сухуптәты мосәс, щирн ән питсум дүв пидәла рәпитты. Ведпәслүм хұд Игрим па Нягань вошңәна ищи тәлүм, вантә, щәта ищи ар хұд велды ёх вәл. Тәд пурайн Нягань па Екатеринбург вошңән эвәлт хұд дөтты ёх юхтылдәт.

Тәм одн Ас нуви хұд ведпәсләты пәты вохты непек ән хәншсум. Вантә, ши вер хұват ма Манстәр вошәң хұд завод ёх пида ияха рәпитлүм. Нәмәслүм, муй пәты арсыр непекәтләщәтты, елды тәса нух хәншты, муй арат ведпәсләсән.

Мәнема хұд потәлтәты карты хушап мосл, дәдн лұңән велүм хұдла потәлтәты. Тәдн пән омәслүв, ши пурайн аршәк мир хұд дөтл, вошәң мир тыв юхтылд.

– **Ашколая, хәтл мәрай нявремәт тайты хота,**

М.Д. Яркин

ВЭЯТН ШИ ОЛАНҢАН

Манстәр район хуша 9 хуят хұд ведпәсләты па ши эвәлт еплән дөтут верты тәхет тайләт, дыв күтәдн Михаил Яркин. Евгений Моисеенко «Рыболовецкий колхоз им. Кирова» немпи тәхи тайл. Денис Собянин «Кодарыбпром» тәхийн хұд ведпәсләты вер тәл. Хәнты хә Андрей Маремьянин «Лаңки» община тайл, дүв хушеда хәнты хұд велды хуятәт рәпитләт. Александр Мотко хұд эвәлт арсыр еплән дөтут верл. Владимир Зуев «Обское» хұд ведпәсләты тәхи тайл. Роман Захаров хот войт тәхи тайл. Лариса Лукьянова ищи хұд ведпәсләты вер тәл.

пәльницая велүм хұд тәдты муй әнтә?

– Вантә, СанПин верат хұват арсыр мосты непекәт әкәтты мосл, щирн ши тәхета хұд ән мәлүм.

– **Мойң ёх тәты вер оланнән лупа.**

– Ма ши вер хұвати ищи грант вух холумтсум. Ши вух унтасн пәршан хот дөтсум, нуви тўт вүщитты кәт щўңк, хұд ведпәсләты пәты немасыя дәмәтсух дөтсум. Нуви тўт вүщитты ут шеңк тынән. Карты хоп, «Буран» тайлүм.

Товийн мойң ёх юхтылдсәт. Вәйт дор тыдәщ ищи мойң ёх дәвәллүм, ши пурайн хұд вәдләд. Дыв Нягань па Екатеринбург эвәлт юхтылдәт. Әмәщ, хуты

мойң ёха тәта ям, дыв па пўшюхәтты паләнхаләт. Шуши мир пойкщәты вер алыты пәты пирәщ ёх мосл, шаль, хуты мўң хушева шимәд щимәщ хуят хәщәс, хуйтат йис верәт яма вәйтләт.

– **Михаил, еша нәң олңенән путәрта.**

– Ма тәта, Ным Нярьёх кертән сема питсум, тәта ар Яркин хуят вәл, тәп ма тәса рәтләм оланнән ән вәйтлүм. Тәта ашкола етшуптәсум, щәлта армияйн служитсум, елды газ вўты вера вәндтәйлсум. 10 ол газ вўты тәхийн рәпитсум. Ими тайлүм, кәт няврем: Настя эви па Витя пух.

Людмила СПИРЯКОВА
хәншәс па хурнән верәс

Мир хұд ведпәслүман вәдләт

Сот мултас од мир лекщитман вѣлдѣт

Г.А. Кытманова рѣпатѣйн

Г.А. Кытманова ѡкел-ѡщѣлпила

Хѣдумѣѡкем од мѣр Нуви сѡѡхум район Поднавѣт кѣртѡн хѡнты не Галина Александровна Кытманова (Обатина) мир ѣмѡлтамн рѣпитѣл. Ѣмѡщ, хути Кытмановѣт-Обатинѣт рѣтѣт иса пурайн мир ѣмѡлтамн па лекщитман вѣсѣт. Рѣпитты одѣтияхал дѣнѣтты ки – 140 мултас од питл.

Поднавѣт кѣртѡн рѣпата щирн вѣдмеѡн леккар не пила вѣйтѡнтѣйдсум, дѣдн вѣлупсѣд па мосты рѣпатѣйл одѡѡн уша павѣтты.

Галина Александровна 1962-мит од лыпѣт хойты тыдѡщн Касум мѣвн сѣма питѣс. ѡщѣл – Александр Данилович Обатин, Ѣмвош пѣдучилищѣ етшуптумал юпийн Касум ѡшколайн нѣвремѣт вѣндтѣс. Щѣдта кѣртѡн кѣлуп кѣщѣя вѣс, елды хѣл вѣдпѣсдуман рѣпитѣс. Щи тумпийн ѡнеева, Новинской, Тѣкѣѣкѡн па па кѣртѣт хѣват рѣпата щирн ѣѡхѣс. ѡкел – Евгения Даниловна, ѡпращ немл Ернѡхова, Ѣмвош мѣдучилищѣ етшуптѣс. Щѣдта рѣтѣщѣты вѣша ѣиты вѣнты рѣт кѣртѡн ими леккара рѣпитѣс.

Ѣмѡщ, хути Галина Александровна ѡкѡкел – ѡнна Григорьевна Ернѡхова – ѣис пурайн

ищи ими леккара вѣс. Щи ѣисн Ернѡховѣт рѣтѣт Мущѡн кѣртѡн вѣсѣт, щѣта ѡнна Григорьевна кѣртѡн неѡт вантман тѣйс па ѣмѡлтамн.

ѡшкола вѣша ювмалдн Галина ѡ ѣвие нулевой класса Тѣкѣѣкѡн мѣнѣс. Вѣт класс вѣш ѣвѣлт Поднавѣт ѡшколайн вѣндтѣйлды питѣс. Вантѣ, щи пурайн хоттел ѣхдѣл тѣв вѣдты-хѡдты керлѣсѣт.

Галина – нумсѡн па апрѡѡ ѣвие енмѣс. Кашѡн урок лѣвѣла ѣмѡщ тѣс. Тѣмхѣтл вѣнты кѣртѡн вѣндтѣты хуѣтѣт лѣв одѡѡдн ѣм ѣсѡѡн луплѣт.

ѡшкола юпийн ѡйлат не ѡѡкиѣл иты Ѣмвош мѣдучилищѣя вѣндтѣйлды юхтѣс. Вантѣ, ѡйтелдн лекщитты вер пѣды сѣмѡдн тѣлсы.

Щитѣл етшуптумал юпийн Галина Александровна ѣша Ѣмвошн вѣс, ѣхѣт рѣт кѣртѣла керлѣс. Щи пурайн лѣв ѡѡкия ѣис – нуви Тѣрум

илпия Ирина ѣвие тѣс.

Поднавѣт кѣртѡн хѡнты неѣие сырыѣ ѡшкола-интернатн рѣпитѣс. Вантѣ, пѣдѣниѡѡн рѣпитты тѣхи ѡнтѣм вѣс. Щѣдта 1989-мит одн каркам неѣие лекщитты хѡта вѡхсы. Щи пура вѣш ѣвѣлт Галина Александровна Поднавѣт кѣрт пѣдѣниѡѡн рѣпитѣл. Хѣскем од юхды пѣды хѡнты неѣие Василий Кытманов пила вѣтѡѡ ѣис. Пидѣѡѡн тѣмхѣтл вѣнты и нумѣсн, и верн вѣлдѡѡн.

Мѣт ѣмѡщ, хути Галина Александровна Ирина ѣвѣдищитѡхтура вѣндтѣлѣс. Интѣм ѡйлат ѣви Ѣмвошн мир ѣмѡлтамн па лекщитман рѣпитѣл.

Щи тумпийн Галина Александровна Владимир ѣй тѣйс. Интѣм лѣв ѡнтѣма ѣис. Владимир Татьяна имѣл ищи лекщитты хуѣта вѣл. Лѣв ѡшколайн нѣвремѣт ѣмѡлтамн рѣпитѣл. Елды тѣм кѣтѡѡн Мария ѣвѣл Ѣмвош медицинской ѡкадемияйн вѣндтѣйл, тѣм ванѡн ищи леккара ѣил. Щѣдта Галина Александровна ѡкел рѣтѣт ищи иса мир ѣмѡлтамн па лекщитман рѣпитсѣт па рѣпитѣлѣт.

Щит пѣты иѣха дѣнѣтты ки, Кытмановѣт-Обатинѣт хоттел ѣх 140 мултѣс од мир лекщитман рѣпитѣлѣт.

2014-мит одн Кытмановѣт-Обатиновѣт рѣтѣт ѡкргѣв хѣватѣтѣйн «Мѣт ѣм хоттел ѣх» кѣсупсѣйн «Рѣпатѣйл рѣт» номинѡѡѣйн нух питсѣт. Щит пѣты вудѡн мѡйлупсы ѣша павѣтты щира Нижневѣртѡвск воша вѡхсы. Тѣта Югра мѣв губернѡтор Наталья Комарѡва ѣш ѣвѣлт Галина Александровна Кытманова мѡйлупсѣйн ѣша кѣтлуптѣсы.

Лекщитты вер тумпийн Галина Александровна ѡнѣ лыптѣт па сыр-сыр дѣтутѣт енмѣлты хѡшл. Щѣдта енмѣлтамн утѣт ѣвѣлт еплѡн панкѣйт лѣщѣтл. Пидѣл пила вѣнтѡн вѡнѣшумутѣт, тулхѣт ѡкѣтл, хѣл вѣдпѣслѣты вер лѣвѣла ищи ѣмѡщ.

Путрѣл сухѡнты елпийн хѡнты имие ѣстѣс, дѣдн кашѡн хѡннехѣ тѣлаѡа, кѣшиды-мѣшды ат вѣс, дѣдн кашѡн хоттел ѣх уй па пѣщ ат тѣйс, дѣдн нѣвремѣт иса пурайн вѣн хуѣтѣт одѡѡн ат нѣмѣссѣт, дѣдн мѣѡн увѣс мирѣв шѣк ѡн вантман елды ат вѣсѣт.

Ирина САМСѡНѡВА

Наталья Покачева эвиел пида

Сакхан Покачев ёх аңкел

У. Данило берумхураг

Покачев ёх мень не

Йис вўдең мир Покачев ёх рёт ин тәмхәтл вәнта Сәрханл мўвн вәлдәт. Ард пеләк хуят тәм рёт эвәлт вәнт шушийн юкан вўдыдал давадман, вой-хўд велпәсдуман вәлдәт. Ма Русскинской воша яңхмемн айдат ими Наталья Покачева уша версем па иньщәсsem.

– **Наталья, путәртэ, муй тәхи эвәлт нәң юхәтсән?**

– Ма Покачев ёх мень, дыв хотәдн вәлдум. Юрий икем пида кәртәв Сәрханл мўвн Русскинской вош эвәлт 90 километра кемн вәд. Вәнт шушийн мўң вәнтпем па икем яйл хоттелд ёх пида ияха вәлдүв. Вантэ, ар хуятн кен вўды давадты. Щәлта мәтта хуятәв воша мәнтыин па итәх ёхлүв вўды ташәд давадман юдн вәлдәт. Ин тыв эвәңләм вантты юхәтсум. Русскинской вош интернатн арсыр вәнт кәртәт эвәлт нявремәт вәлдәт. Вантэ, мўң, аңкет-әшет, вўт мўвн вўды давадман, вой-хўд велпәсдуман яңхлүв. Манявремәңләм ищи ши хотн вәлдәңн. Вән эвем Оля 6-мит классән вәндтийл. Ай эвием Карина кимит классн вәндтийл. Мўң тәдн па товийн тыв вана касдыйлтәвән тыләщ кәт, хәдүм пўш нявремдүв вантты интернат хота яңхлүв.

Щәлта Русскинской воша юхтыйлдтәвн эвәңләм мўң пидава юдн вәлдәт. Нявремәңләм ән хән юхи ләңхалңән, дын хәнты ясәң урок мосман тайләдән. Щәта хуты ай нявремиет рёт ясәдн путәртләт. Дывты сәрханл хәнты ясәңа Татьяна Сайнакова (эви опраш немәдн Тэвлина) вәндтәд. Лүв ай ёхн мосман тайла, аднәмлә ям нумәсн эвет, пухәт пида рәпитл. Щәлта нявремәңләм тәд па лўң рўтыщәты хәтләт пурайн юхи кәртема тәтьлядләм. Ма эвәңләм иса ши таңдәләм, яма ат вәндтийлдәңн. Оля вән эвем нюр вета вәндтийл. Вантэ, ин щимәщ вәлупсыя юхәтсүв, непекәң хуята кеншәк вәдты. Нявремәңләм ашкола етшуптәтан юпийн елды вәндтийлты нумәс верләңән ки, ма дына пәктем кемн нәтлүм. Ин худна айңән па елды вәдты хәтл оләңән ән нәмәсыйлсум, ши вәнта сем ән кәд.

Лўңән айңәләм юхи

Сәрханл мўвн хурас

юхтыйлты пурайн мўң мурта амтәтьлядүв. Арсыр вера яха кўн-шемәлүв. Эвиенәләм пида ёнтәслүв. Дын сәк кәрәтты сәмәңнән. Ащел пида вой-хўд велпәс пәнта яңхийлдәңн. Дынана мет әмәщ хўд кәтәдты, воньшумутәт акәтты. Лўңән вўды пида нявремәта әмәщ вошхемәты. Мўң педна па пирум яңхты пурайн ташев пәсәңән тайләв. Эвәңн ширн мет ши нәтәсләңн. Щиты яха вәдтәвн хәтләт сора худаләт. Сүсн па ши нявремәңләм интернат хота вәндтийлты мәнләңән.

– **Наталья, муй нәң нәмәслән вәнт шушийн ашкола верты оләңән?**

– Ма ай эвем оләң пўш ашколая мәнмалн шеңк юхи ләңхәс. Хотл, вәнт мўвиел, авиеләд

па рәтналад такла сора мәремәсы. Щи пәта нявремдүв ашколая оләң пўш мәнтыин шеңк давадт. Дыв тўта холдәдәт, ма па тәта есләдүм. Щәлта Сәрханл мўвн и хонәңән ар вәнт кәрт вәд. Щәта, алпа, рәхл нявремәт кеша вәнт шушийн ашкола ләщәтты. Ширн ай тәпиет вәндүм мўвел, хотәд эвәлт интерната мәнты ән питләт. Щиты мет ям верты. Ма нәмәстемн, щиты вәнт мўвн хәдмит класс вәнта нявремәт вәндтәты мосл. Щи юпийн дыведа кен питл елды вән ашколая мәнты па па эвет, пухәт пида йилуп ширн вәдты. Тәм вәнт кәртән вәдты айдат ёх семья мўң хәнты мирев дывәң йис ясәң па вәлупсы елды тәдәт.

Ульяна ДАНИЛО

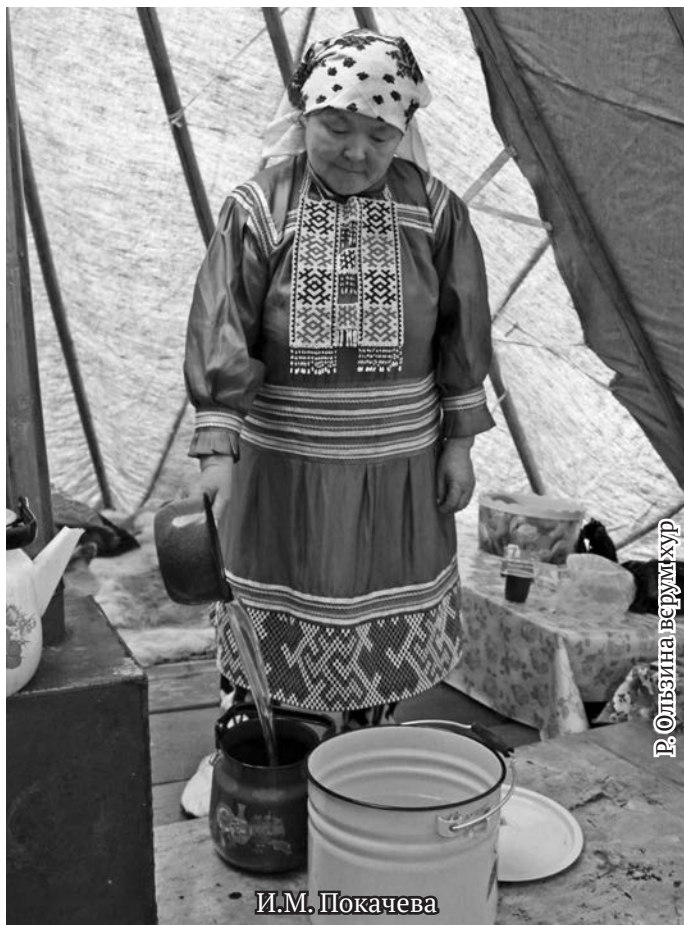
Нявремдал дэдн вэнтән ат вэлдәт

Ирина Максимовна Покачева 54 ол, кұш хұв тәхийн вәл, ищи-мурт кашаң ол Вүлең мир емәңхәтла Когалым воша яңхийл. Тәм пұш вұдылал такды шив юхтәс. Миша пухл вұдылал тәс, дэдн вүлең кәсупсийн кәсты. «Әмәш тәм емәңхәтәдн. Тәта рәт-дам па вәтәң әхдам пида вәйтантийдлүм, рәпата вердүм: детут кавәртлүм, әхәт ши ут мойң мира тынылүм», – лупәс ши ими.

– Ма сема питсум Ими явун атум дептәң дор хонәңән. Шит Сәрханл районән Тәрум юхан тый пұңәдн вәл. Ши Атум дептәң дорн хән-ты аңқаңкидам-щатә-щащилам сема питсәт. Катра йисн тўңқәң хотәт вәсәт, ма щимәш хот дыпийн сема питсум. Сема питум хәтлөмн хотәң әхдам худыева вұды хурты ед мәнсәт. Аңкем пида кәртәвн тәп пирщамум ими хәщиләс, щит ащем упи вәс. Щиты ма сема питсум. Яйдам ши мұевн интум вән-ты вәлдәт.

Тәд кәртом па лұң кәртом Сими ёган хонәңән омәсләңән, ма щәта вүләт лавәлман вәлдүм. Ши тәхи 200-кем километра вұшн Русскинской кәрт вәлдт вәл, Верхний Надым вош вәнты 70-кем километра арат. Когалым вәнты тўңа ки мәнты, алпа, хәс ветяң километра питл, тўтәң әхләт әш хұват щит 500-кема питл.

Икем хұвн әнтәма йис, интум па икилеңки тайлүм. Итәх пурайн лұңән лұв хуцела вәлты яңхлүм, лұв Торум дор кәрт нұмпийн Хетта юханән вәл. Тәм лұңән

И.М. Покачева

лұв хуцела вәсүм. Ма кәртом вәлдт ши тәхи хұв вәл па лавәрт шив янхты. Интум нумәс тайлүм лұв хуцела вана касәлты.

Ма няд няврем тайлүм: кәт пух па кәт эви. Нявремдам худыеванух енумсәт па имеңәңа-икеңәңа йисәт. Вән пухем няд няврем тайл, ай пухем хәлүм няврем енмәлтәл, ай эвем кәт нявремәң не.

Пухәңадам ма пиле-ма вәлдәт, и эвем Когалым вәлдт 60-кем километрайн вүт кәртән вәл. Кимит эвем кұш Ноябрьскайн вәндтийл, ванкўтлы мұң хуцева вәнта юхтийл.

Кәртәвн юх па нюки хотнән тайлүв. Пухем хотәң әхдал пида нюки хотн вәл, ма юх хотн вәлдүм. Нюки хотәв дыпийн шинель әнтты

нәйн ләп лаңксәв, дэдн юлн хошум ат вәс. Хошум пәты юх хотәв ищи нәй сухн ләп лаңксәв. Тәм йисн ултәхева вұды сух нәмәлдта матрацәт па усум хир пунлүв. Щәлта тәм йис пурмәсәт вәлдт «Буран» әхәл тайлүв. Мишаем тўтәң әхәл тайл. Вантә, тәм йисн ар хәнты няврем иса машиная питсәт. Мұң вәлты тәхевн сотовой хушап ән рәпитл, щит пәты ма мет тынәңән спутниковой немуп путәртты шўңк дәтсум.

Тыләш вух ән тайлүм, нивәлкем шурәс арат рўтыщәты вух вұдүм. Питы вуй холүмты мир ипұш хәлүм тыләш мәр хәткем шурәс шойт вух мәләт. Шит иса шимл вух. Сыры дыв няд шурәс мийләсәт, тәм пұш хәт-кем шурәс шойт мәты питсәт. Миша пухем

Сортым хуши интум вәнтынялшурәсн мәлы. Щәлта хән мотор па «Буран» Сургутнефтегаз эвәлт вұлүв, щит пәты налог сухуптәлүв. Итәх пурайн ши няд шурәс вух сухуптәтыя иса ән тәрмәл. Когалымән мулты пәты шуши әх эвәлт ши вух ән вұды.

Айкемн вулкөмуман вәлдүм, ед тынытыя пурмәсәнтлүм, пуркайт тынылүм. Дыләв етәлтәты нумәсн хотәң әхдам пида воньшумут әкәтлүв, хұл па нюхи ед тынылүв. Ма ай пурә вұш эвәлт хәншәң сәх, ернас, нир па вей әнтлүм. Тәм сәхем ищи ма әнтсөм. Кұш әнтты хошлүв, рўш ухшам дәтлүв. Сыры шуши имет хурамәң хәнты ухшамәт верәнтсәт. Ма илатн ухшам әнтты вўянтийлсум, йис ухшам иты верты дәңхасум. Русәт вертыя ин сухум дәтсум. Па щос, алпа, ухшамем әнтлөм, дэдн емәңхәтәдн хәнты ухшам нух дәмәтты. Зоя эвем Русскинской кәртән вәл, заочной щирн Ноябрьск хуши питы вуй холүмты рәпатнека вәндтийл. Лұв ищи вертутәң не: сәкәң пәнт верл, сәх әнтәл. Хәлвәт емәңхәтәдн лұв әнтум сәхлнухши дәмәтләлдә.

Ма шеңк дәңхалүм, дэдн нявремдам мұң итәва вұды тайман ат вәсәт. Пухем йилуп ол емәңхәтл юпийн нюки хөта касләс. Мәнема ши вер шеңк амтәң вәс. Катра йис иты нюки хот доль, ай нявремәт камн хәхәтләдәт, мухәлая вүләт дольләт. Шеңк хурамәң! Вошн муй верты? Ма щиремн, нявремәта вәнтән вәлты мет ям. Ма нявремдам вүтн енмәлты пәксум.

Реональда ОЛЬЗИНА

В.Н. Попова (Молданова)

Н. Рагимова верум хурӀан

КӀртӀн мир детут дӀтты юхтыл дӀт

Пиркашек рӀпата сӀмӀна тӀйл

Нуви сӀнхум район ВаньщавӀт кӀртӀн интӀм кӀт лапка рӀпитл. Щит лӀв саттӀла вер тӀты Ӏх лапкӀнӀн – ВаньщавӀт хӀ Владимир Молданов Галина Гындышева имед пида па ПолнавӀт не Наталья Первова пӀншсӀт. ЛапкӀнӀн хущи кӀртӀн мир нянь, детутӀт, дӀмӀтсух па па мосты пурмӀсӀт дӀтлӀт.

Галина Николаевна па Владимир Ксенофонтович ям арат од мӀр юхлы кӀртӀн лапка пӀншсӀнӀн па кӀртӀн мира детутӀт па па арсыр мосты пурмӀсӀт тынылӀн. ТӀпоса мир луплӀт, хути ши лапкӀн детутӀт тынӀнӀт. Наталья Первова тӀм од ай кер тылӀщ вӀш эвӀлт ВаньщавӀт кӀртӀн лапка вӀс. Ши вӀнты тӀм лапка ПолнавӀт кӀрт рыбкооп тӀхийн тӀйс. Ши тӀхи лӀп тӀхӀрсы па лапка кӀщя Н.С. Первова йис. Лапка вӀлум хот ин Казымской рыбкооп лунман вӀд па Наталья Первова щит аренда ширн тӀйлӀлӀ. КӀртӀн Ӏх сыры иты ши лапкая детутӀт па нянь дӀтты янхлӀт. Сыры иты щӀта пиркашека Валентина Николаевна Попова рӀпитл. ТӀп ши вӀнты лӀв Раиса Гришкина пида рӀпитӀс, тӀм од Ас нопӀтты тылӀщ вӀш эвӀлт атӀлта питӀс. Ма иньщӀссум, ин йилуп кӀща пида атма йис муй ямшӀка. Валентина Николаевна ястӀс, рӀпитты тылӀщ

вухӀд вӀншӀка йис, тӀп лапкая шимӀлшӀк детут па пурмӀс тӀды. ВантӀ, кӀртӀн мир сыры иты иса пурмӀсӀт па детутӀт вух такды вӀлӀт, Валентина Николаевна иса непека хӀншӀл, щӀлта дыв тылӀщ вух Ӏша вӀтӀд юпийн лапкая мӀнлӀт па имухты вух сухуптӀлӀт. Щиты ши кӀртӀн хуятӀт вӀлӀт. Тыныты не ясӀн ширн, кашӀн тылӀщ 200 шурӀс шойт вух мир детут союмная вӀлӀт. «Ма дыведа детут союмная Ӏн ки мӀлум, дыв па лапкая мӀнлӀт, щит пӀты ма иса пурӀйн кӀртӀн мира щиты ши тынылум. МосӀн, щит пӀты лапкаевн шимӀлшӀк пурмӀс па детут-яньштут вӀд. ВантӀ, кӀщаема мосл детут дӀтты пӀты имухты вух сухуптӀты», – лупӀс Валентина Николаевна.

Ӏшколая па нявремӀт хӀтл мӀр тӀйты хота детут-яньштут иты ши лапка эвӀлт дӀтды. «ЛӀн мӀр Ӏшколайн нявремӀт рӀтыщӀсӀт. Шив мӀн ищи детутӀт тынысӀв, ши пурӀйн дыв кӀт тылӀщ

мӀр 230 шурӀс шойта нюхи, овошет, фруктӀт па иса мосты утӀт дӀтсӀт. ТӀл мӀр ищи мӀн хущева детут-яньштут дӀтлӀт», – лупӀс В. Попова.

ЛӀв ясӀндад ширн, лапкӀн сӀл, шай, сак-кӀр па щеранька иса пурӀйн вӀд. ЛӀн мӀр кӀрта детутӀт хопн муй тӀтӀн хопн тӀлӀйт. Хоп тӀйты хуятӀта кӀрта детутӀт тӀтӀд пӀты ипӀш вет шурӀс шойт вух сухуптӀды. Валентина Николаевна лупӀс, Ӏшколая детут-яньштут тынытӀд пӀты тӀл пурӀйн тухлӀн хопн иса детутӀт вух такды ВаньщавтӀ тӀлӀйт.

В.Н. Попова кӀртӀн лапкӀн 1983-мит од вӀш эвӀлт рӀпитл. ЛӀв рӀпатайл – лӀв вӀлупсӀл, лупл, рӀпатайл такды юлн омӀсты мӀрема питл. ХӀлумьян хӀлум од мӀр Валентина Николаевна вух лӀнӀтты катра щӀнк пида рӀпитл, лупл, щиты дӀтты хуят шивӀлӀл, муй арат вух лӀведа сухуптӀты мосл. КашӀн тылӀщ сухӀнтийн лӀв отчет неpek верл па кӀщя китл.

Щиты ар ол рӀпитмал мӀр В.Н. Попова хӀт няврем енмӀлӀтс, исӀт вӀна, имене-икӀна йисӀт па ям тӀхетн рӀпитлӀт. Роман вӀн пухӀд ищи ВаньщавӀт кӀртӀн вӀд па Ӏшколайн рӀпитл.

Татьяна эвед Ӏмвошн Ас-угорской мир театр хущи юнтты-якты неӀна рӀпитл. Софья па Мария эвеӀл ищи Ӏмвошн вӀдлӀнӀн, интӀм ай нявремӀет енмӀлӀтман юлн омӀслӀнӀн. Леонид пухӀд ин СӀмӀтвошн вӀд па Ӏнкет иты хӀт няврем енмӀлӀтл. Николай мет ай пухӀд ин Ӏмвошн вӀд па рӀпитл. Мосл лупты, Валентина Николаевна ар пӀш нявремӀлӀд пида Нефтеюганской район Пойковской воша ай хопн кӀсты кӀсупсыя янхӀс, ияха кӀссӀт. ВантӀ, Валентина Николаевна ай пурӀйл вӀш эвӀлт ай хопн янхӀс, ши вер яма вӀлӀд па нявремӀт ищи яма дӀпн довӀдты вӀндтӀслӀ. ЛӀв ар хиды тӀйл. КашӀн лӀн пурӀйн хилӀт ацкаӀкетл па щӀщел хущи рӀтыщӀты юхӀтлӀт.

КӀрт кӀща не Анна Кондина лупӀс, хути тӀм олн сельхозперепись пурӀйн уша павӀтсы, Валентина Попова хотл питӀрн арсыр хура-мӀн па тынӀн Ӏня лыптӀт енумлӀт. Ши тумпи лӀв арсыр еплӀн утӀт енмӀлӀтл. Николай икел пида хӀл вӀдпӀслӀлӀн. Ма лӀнхалум дынана ям вӀща ясӀн китты, тӀла-на, уяна, яма па ар ол мӀр ат вӀдлӀнӀн.

Надежда НОВЬЮХОВА

Увас мир эрӑшты верӑт тӑты хӑ

Нуви сӑнхум район Поднавӑт кӑртӑн хӑс вет мултас од увас мир эрӑшты верӑт тӑты хӑ Геннадий Астахов вӑд. Тӑм и пелӑк сӑран, и пелӑк рӑш хуят шуши мир культура, эрӑшты верӑт дерамтты па ши ута нявремӑт вӑндтӑты шеӑк лӑнхал. Лӑв ясӑд ширн, Югра мӑвн вӑдты кашӑн хӑннехӑя мосл вӑты, муй ширн шуши мирлӑв йис пурайн вӑсӑт, муйсӑр культура тӑйсӑт, эрӑшты кӑсупсӑт па па верӑт олаӑнн иса уша верты мосл.

Геннадий Николаевич кӑрт ӑшколайн физкультура урок тӑд. Ши тумпийн нявремлад увас мир эрӑшты кӑсупсӑта вӑндтӑд. Ар пелӑк эвета-пухӑта ши вер шеӑк ӑмӑш, щит пӑты дыв ӑшкола тумпийн Поднавӑт кӑрт эрӑшты тӑхийн ши вера елды вӑндтылдӑт.

Вантӑ, тӑм йилуп вӑн па мосты эрӑшты хот 2013-мит одн Поднавӑт кӑрт 300 од постӑты пурайн пӑншы. Ӕмӑш, хуты тӑм тӑхи сора ӑмӑссы, и од тӑп мӑнӑс – хот пӑншы. Тӑта кӑш нявремӑт, кӑш айлат ӑх, кӑш вӑн хуятӑт эрӑшты верӑта вӑндтылдыты веритдӑт. Ши тумпийн «волейбол», «футбол», «хоккей» ширн юнтты па сыр-сыр щӑнкӑтн рӑпитты рӑхл.

Г.Н. Астахов айкел тӑс, хуты увас мир эрӑшты верӑта вӑндтӑты тӑхи кашӑн хӑтл рӑпитӑд. Тӑта хӑлум тӑхи вӑд: кӑт – вӑн хуятӑт пӑта, ит – айлат ӑх. Ванкӑтлы Поднавӑт эрӑшты ӑх Нуви сӑнхум район хӑваттӑйн кӑсупсыя вохдыйт. Вӑй-тантупсӑйн дыв яма кӑсдӑт, итӑх пурайн нух питлӑт, тӑх пурайн ишӑк непекӑт ӑша павӑтлӑт.

Г.Н. Астахов

Геннадий Николаевич щиты лупӑс: «*Ма ям арат од нявремӑт пидарӑпитлум. Мулхӑтл вӑндтум пушхӑт интӑм вӑна йисӑт. Интӑм дыв нявремлад эрӑшты верӑта вӑндтӑлум. Щит шеӑк ям! Вантӑ, ӑнкет-ащет тӑлаӑн вӑлупсы олаӑнн нӑмӑслӑт ки, нявремлад ищи тӑлаӑн, кӑшиды-мӑшды елды ӑнумты питлӑт*»!

Г.Н. Астахов 1965-мит од вӑйт дор тылӑшн Сӑмӑтвош район Пӑкӑр кӑртӑн сема питӑс. Вӑн хоттел ӑхн Геннадий яӑмит няврема вӑс. Ӑнкет – Дарья Георгиевна Астахова, сырыя пиркашек неӑа рӑпитӑс. Щӑлта Пулӑнавӑт вошн няврем вӑндтӑты хуята йис па Тӑк кӑрта рӑпитты керлӑс. Ши юпийн Сӑй нюд кӑртӑн нявремӑт

Нявремӑт эрӑшты вера вӑндтӑты пурайн

Г.Н. Астахов миом хурӑн

вӑндтӑс.

Ащел – Николай Иванович Бессонов, тӑса шӑкшӑты хуята вӑс. Лӑв мет тӑса юх ӑвӑлт ӑхӑд кӑр верӑс. Щит пӑты лӑв округев хӑваттӑйн яма вӑсы. Ӕмӑш, хуты вӑна ювмалн Геннадий Николаевич ӑнкет иты нявремӑт вӑндтӑты хуята йис, ащел иты юх пида яма рӑпитӑд.

Ӑшкола юпийн айлат Геннадий хӑ Тӑпӑд вош педучилищӑя вӑндтӑлдыты мӑнӑс. Щитӑд юпийн Байкалово кӑрт ӑшколайн нявремӑт эрӑшты верӑта вӑндтӑс.

Щӑлта 1991-мит одн Нуви сӑнхум район Поднавӑт кӑрта вӑдты-хотты юхтӑс. Тӑта ими тӑс, ӑхӑт нявремӑт сема питсӑт. Интӑм пушхӑт худыева вӑна йисӑт. Олаӑн пухл – Роман, Тюмень вошн вӑд па рӑпитӑд. Кимит – Дарья ӑвел щӑщел па ащел иты нявремӑт вӑндтӑты неӑа йис. Тюмень вош пӑӑлн нявремӑт пида рӑпи-

тӑд. Хӑдмит – Нина, тӑм ванӑн сорнеӑ мевл пос пидӑ ӑшкола етшуптӑс. Интӑм Тюмень вошн вӑд па аграрной академиян вӑндтылд.

2006-мит од вӑш ӑвӑлт Геннадий Николаевич заочной ширн Нижневартонской университетн нявремӑт эрӑшты верӑт тӑты хуята вӑндтылдӑс. Ширн интӑм лӑв педучилища диплом непек тумпийн университет ӑвӑлт ишимӑш непек ӑша павтӑс.

Апрӑн па рӑпата педӑ сӑмӑн Геннадий Николаевич Поднавӑт кӑртӑн яма вӑды. Эрӑшты верӑт тумпийн ӑса рӑпата тӑвман вӑд. Лӑв Нуви сӑнхум район «Единая Россия» немпи партия ӑвӑлт па апрӑн ӑх пидӑ вӑна пелка ювум ӑха сыр-сыр нӑша верӑт тӑнматты неӑтл, ӑмӑнхӑтлӑт пурайн мойлупсӑт пӑӑнялыптӑт мойлӑд.

Ирина САМСОНОВА

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№19 (3463), 6.10.2016

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Главный редактор –
Решетникова Р.Г.
Телефон (3467)33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467)33-24-02

Ответственный секретарь –
Рагимова Н.В.
Телефон (3467)33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467)33-17-52

E-mail: gaseta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:
ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского 14.

Подписано в печать:

по графику 6.10.2016 г.
в 9.00.; фактически
6.10.2016 г. в 9.00.
Индексы **04393, 54393**
Тираж **2210** экз. Заказ **1894**
Цена свободная

Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных

технологий и массовых
коммуникаций по
Тюменской области, ХМАО-
Югре и ЯНАО. Свидетельство
о регистрации ПИ №ТУ 72-
00796 от 23 января 2013г.

Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает точку
зрения
редакции.